

СТАНОВИЩЕ

на д-р *Костадин Костадинов Рабаджиев*, професор по Класическа археология в Катедрата по Археология, Исторически факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, член на Научно жури със заповед № РД 38-61/ 23.01.2018 г. на г-н Ректора на СУ

относно: дисертацията на *Филип Георгиев Колев* за получаване на образователната и научна степен „доктор“, на тема: „*Селищен живот в долината на Средна Струма през римския период*“, научен ръководител: проф. д-р Костадин Рабаджиев, СУ „Св. Климент Охридски“, Катедра по Археология.

Предложеният за защита труд се състои от три части: Текст, Каталог и Приложения. Основният текст е структуриран във въведение, три глави и заключение, в края е приложена Библиография (327 стр.); Каталогът е в две части: Селищен каталог (№ 1-167) и Епиграфски каталог (№ 1-49). В Приложението са включени таблици (4 бр.), диаграми със статистически данни (6 бр.), карти (21 бр.) и образи (56 бр.).

Темата за селищния живот в древността на днешните ни земи е била винаги актуална, тъй като тя е в основата на всяка историческа реконструкция на миналото ни. Проблемът е, че за да бъде съградена тази картина са необходими твърде много проучвания и знания за археологически обекти – градски центрове, села, крепости, светилища, тържища, некрополи, пътища; знание за тяхната хронология, функция, динамика във времето на съществуване. Това е трудно постижимо за долината на Средна Струма, най-вече от ограничените археологически проучвания на няколко археологически обекта, повечето сондажни разкопки и най-вече обходи. Недостигът от информация е изкривил картината, но Филип Колев е преодолел това с мащабен подход към темата, в цялото географско пространство на Средна Струма през дългия период на римска власт тук, но за убедителни изводи и сравнения е включил в анализа и времето на елинизма. Анализът на разнообразни изворови свидетелства, работата със специфични методи и широкият кръг от проблеми, които тук са дискутирани, разкриват възможностите на Филип Колев да анализира факти и да синкретизира идеи в една убедителна

реконструкция на отминала действителност. Това го разкрива и като перспективен изследовател на древността. Авторът на това становище е негов научен ръководител и написаното тук е в стремежа ми да подчертая постигнатото от Филип Колев като негов собствен и самостоятелен принос в изследваната проблематика, както и да споделя отговорността си за това, в което не сме успели.

Структурата е рационално организирана и конкретна. Във въведението е определен предметът на изследване, очертани са териториалният и хронологически обхват, поставени са целта и задачите на изследването, дискутирани са видовете извори, възможностите и границите на тяхната интерпретация. Първа глава е посветена на политическата история и историческа география, тук е проследена историческата канава на процесите, в опит да се обясни наблюдаваната динамика в селищната структура. Въз основа на исторически и епиграфски извори тук е дискутирана също локализацията на селищата по долината на Средна Струма, като за по-голяма яснота те са разделени на селища със сигурна и предполагаема локализация и такива, локализацията на които е погрешна. Втора глава е отредена за административната организация на изследваната територия в обхвата на римската власт. В нея са проследени доловимите нишки в администрирането на тази част от провинция Македония, най-вече върху градското самоуправление в институции и длъжности, местни съюзи и религиозни сдружения. Тук е включена и частта за социалната структура и етнокултурната характеристика на населението, анализ, който е твърде условен, тъй като е граден върху откъслечни епиграфски свидетелства със запазени имена, които не винаги са знак за етническа принадлежност, възможно и проява на модни увлечения, политически предписания и културна обвързаност, затова и сполучливо обобщени като *етнокултурна* характеристика. Акцентът на изследването е поставен в третата глава, която е посветена на селищната система. В нея той е обобщил известното за политическите процеси и географска среда, за административната структура и население, за да постигне синтезирано обобщение на селищната система и пътната мрежа в различните исторически периоди. Така е очертана и динамиката в нейното развитие. А за да се открие по-ясно случилото се Филип Колев е започнал анализа си от елинистическата епоха. В заключението на изследването е представен обобщен преглед по периоди на селищното устройство в изследвания район. Каталогът е прилежно

оформен, с формализирана информация; карти, таблици и графики подпомагат анализа и илюстрират идеите на автора. Работата е написана на добър език, изказът е конкретен и професионален.

Авторефератът е написан съгласно изискванията и отразява отчетливо структурата и достиженията на дисертационния труд. Списъкът с публикациите по темата на дисертацията включва 2 статии, публикувани в актите на престижни научни конференции.

Проблемите пред изследването касаят най-вече твърде ограничени изворов материал. Много от данните са от спорадични проучвания, обходи и събраният подемен материал е недостатъчен за по-категорични реконструкции. Недостатъчните проучвания ограничават дискусията върху местния бит, погребални практики и религиозни култове, които да дадат по-ясна етническа картина, да подсказват икономически и културни влияния. Другото би било очертаване на селищни структури върху откъслечна информация за археологически обекти с неясна функция и несигурна хронология; с прилагането на модели, подходящи за илюстрация на процеси, но не и за градеж на научна реконструкция. И не, че това не се прави и пропагандира, но в сравнението се откроява достойнството на постигнатото от Филип Колев във внимателно формулираните изводи, обосновани в анализ и предпазени от свръхинтерпретация. А това е сериозна заявка за успешна научна кариера.

Научните приноси: В края на текста Филип Колев е посочил справка за направените от него приноси (стр. 270), подредени в 8 точки. Те вярно отразяват направеното, дават добра представа за обемната тема и трудния анализ. Но тук бих подчертал в един по-обобщен поглед на негов колега, който в годините е следил внимателно сблъсъкът му с трудната тема, упоритостта му да събере обемния изворов материал, да го подреди и анализира със знанието за процесите в провинцията, но и със съзнаването на ограниченията във възможната днес реконструкция. В това виждам и достойнството на оценявания тук труд – в извървения дълъг път на научно дирене, на интерпретация, постигната в анализа на фактите; в оспорени предходни тълкувания и в прокарането на собствен прочит на извори, артефакти и ситуации; всъщност в трудната тема, с която Филип Колев е получил една добра възможност да разкрие качествата си на изследовател. А това е и дъл-

бокият смисъл на докторската теза – да открие изследователите, които ще продължат трудния прочит на миналото. Затова и съм убеден, че тук имаме един зрял и успешен завършек на дисертация, която увенчава усилията на своя автор.

* * *

В заключение бих подчертал приносния характер на дисертацията, задълбочения анализ на сведения и артефакти, с добра осведоменост за тяхната археологическа среда и за литературата по проблемите, които те поставят. Предложената за защита дисертация е успешен опит да се систематизира известното за селищния живот в долината на Средна Струма през римския период, а това е и основанието ми да гласувам положително за присъждане на образователната и научна степен *доктор* на **Филип Георгиев Колев**.

София, 30 март, 2018 г.

С уважение:

Костадин Рабаджиев